

СТАНОВИЩЕ

от: проф. д. ик. н. Виржиния Иванова Желязкова от Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките

Научна специалност: 3.8 Икономика (Финанси, парично обращение, кредит и застраховка)

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност **професор** в професионално направление 3.7. *Администрация и управление (Управление на човешките ресурси)* в Международно висше бизнес училище (МВБУ), обявен в Държавне вестин бр. 8/28.01.2025 г., с мое участие като член на научното жури по силата на Заповед № 38/02.04.2025 г. на Ректора на МВБУ.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Международното висше бизнес училище. Областта на конкурса е изключително актуална – управлението на човешките ресурси в контекста на съвременната дигитализирана икономика, мултигенерационната работна среда и нуждата от устойчива организационна трансформация.

2. Кратка информация за кандидата

Единствен кандидат по конкурса е доц. д-р Мариана Николова Ушева – дългогодишен преподавател и изследовател в МВБУ. Основният ѝ научен фокус е в следните области: управление на човешките ресурси, управленска психология, мотивация, организационно поведение и стратегическо лидерство.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1 Количествени изисквания

Кандидатът е автор на общо 29 научни труда с общ обем от 2831 страници: четири самостоятелни монографии, два учебника, 16 статии (включително 5 в издания, индексирани в Web of Science), една студия и шест доклада от научни конференции. Самостоятелният характер на по-голямата част от публикациите (особено на монографиите) е допълнителен показател за изследователска зрялост и научна автономност. В настоящата процедура кандидатът участва с част от научната си продукция, като и при това отчетливо се вижда значително превишаване на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност "професор", залегнали в Закона за развитието на академичния

състав в Република България и Правилника за неговото прилагане. Налице е висока степен на цитируемост на трудовете на доц. Ушева, което говори за високата ѝ разпознаваемост.

3.2 Качествени изисквания

Научните публикации демонстрират висока степен на теоретична обоснованост, емпирична валидност и интердисциплинарна приложимост. Публикациите са реализирани в реномирани издания, вкл. международни научни списания със сериозна научна разпознаваемост. Представената научна продукция е изградена върху оригинални емпирични изследвания, интегрирана с актуални теоретични рамки, което свидетелства за научна последователност, тематична зрялост и приносен характер. Към момента на изготвяне на становището няма основания автентичността на трудовете на кандидата да се поставя под съмнение.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р Ушева има дългогодишен преподавателски опит, като води курсове в сферата на управленската психология, човешките ресурси и организационното поведение. Участва активно в създаването и актуализирането на учебни програми, внедрява съвременни методи на преподаване, използва дигитални платформи и проблемно-базирано обучение. Автор е на учебник по управленска психология и съавтор на учебник в областта на туризма, които се използват в учебния процес. Кандидатът изпълнява и академично-научно менторство, включително ръководство на курсови и дипломни работи, участие в журита и комисии, което допълнително потвърждава ангажираността ѝ към академичната мисия.

5. Кратка характеристика на представените научни трудове

Научната продукция на доц. д-р Мариана Ушева е представена в завиден обем и тематична дълбочина.

Най-яркият фокус на научните ѝ трудове е серията от три взаимосвързани монографии, посветени на мултигенерационното управление на човешките ресурси. В първата книга кандидатът предлага подробен демографски, психологически и поведенчески профил на пет поколения – от т.нар. „традиционалисти“ до „Поколението Алфа“. Втората монография анализира мотивационната специфика на всяка група чрез оригинален методически апарат – анкетно изследване и панелни интервюта, обхванали над хиляда участници. В третата книга авторката интегрира теория и практика, прилагайки 11 мотивационни теории за създаване на персонализирани стратегии за управление на човешките ресурси. Синергията между трите труда създава иновативна рамка за разбиране и управление на поколенията в трудова среда – един от най-сериозните съвременни проблеми в управлението на човешките ресурси.

Четвъртата монография – „Оптимизация на организационните процеси в съвременната работна среда“ – е също с висока научна и приложна стойност. В нея се разглеждат

предизвикателствата на дигиталната трансформация, хибридната заетост и нуждата от организационна устойчивост. Изследването включва качествен анализ на добри практики, международни модели и теоретична систематизация, като завършва с оригинално предложение за концептуален модел за устойчиво управление.

Научните статии на кандидата допълват и разширяват централната линия на изследователския ѝ интерес. Те обхващат теми като мотивация, организационно поведение, икономическа стабилност на малкия и среден бизнес, мениджмънт в условията на криза (напр. COVID-19), стрес и управление на работното напрежение. Впечатление прави високата степен на интердисциплинарност – кандидатът успешно съчетава психология, мениджмънт, социология и икономика. Публикациите ѝ в списания с международна разпознаваемост демонстрират способност за участие в глобалния научен дебат.

Учебниците ѝ са написани на академичен, но достъпен език и включват както теоретични основи, така и практически упражнения, казуси и тестови инструменти. Видим е стремежът на авторката да свърже преподавателската си работа с резултатите от научните си изследвания. Структурата, стилът и последователността на научните ѝ трудове демонстрират изключителна зрялост и висока научна култура.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Научните приноси на доц. д-р Мариана Ушева се отличават със своята системност, дълбочина и ориентация както към развитието на теорията, така и към нейното адаптиране и прилагане в практическа управленска среда. Основната изследователска линия, която преминава през нейната научна продукция, е фокусирана върху мултигенерационното управление на човешките ресурси, като подходът е едновременно интердисциплинарен и емпирично обоснован.

Сред най-значимите научни приноси се откроява изграждането на интегрирана типология на поколенията в трудова среда, адаптирана към българския социален и културен контекст. Кандидатът разработва задълбочени профили на поколенията T, X, Y, Z и Алфа, като ги разглежда като носители на специфични ценности, нагласи, очаквания и мотивационни стилове.

Ключов принос представлява разработването и приложението на оригинален модулен аналитичен модел (т.нар. „6+1 мотивационни модула“) за диагностика на мотивацията на служители от различни поколения. Моделът е емпирично валидиран чрез сериозен изследователски масив и предлага многопластова интерпретация на мотивационното поведение чрез двусценарен анализ (позитивен и негативен сценарий).

Съществено новаторство се съдържа и в прогнозния мотивационен профил на поколение Алфа, съставен въз основа на тенденции, лични наблюдения и литературен синтез. В синтеза на единадесет класически и съвременни мотивационни теории се постига концептуален преход от теория към практика чрез персонализирани стратегии в областта на управлене

на човешките ресурси. Освен това, трудът „Оптимизация на организационните процеси“ допълва приноса с оригинален модел за стратегическо управление, който е ориентирано към адаптация и устойчивост.

Научните приноси на доц. д-р Ушева са теоретично задълбочени, методологически прецизни и с подчертана практическа полезност. Те адресират реални проблеми на съвременната организационна среда и предлагат инструменти за ефективно управление в условия на демографски и технологични предизвикателства.

7. Основни критични бележки и препоръки

Нямам сериозни критични бележки. Научната продукция е последователна, зряла и обоснована. Препоръчително е бъдещо международно разширяване на публикациите чрез превод на основните монографии на английски език и участие в интернационални академични мрежи и научни форуми.

8. Заключение

Представената кандидатура на доц. д-р Мариана Николова Ушева отговаря напълно на всички количествени и качествени критерии за заемане на академичната длъжност **професор**. Нейната научна, преподавателска и изследователска дейност е приносна, иновативна и с висока академична стойност. Давам положително становище за избора ѝ на длъжността **професор** в професионално направление 3.7. *Администрация и управление*, научна специалност „Управление на човешките ресурси“.

Място/Дата: София/ 7 май 2025 г.

Подпис: